

NAAR HET LAND VAN LIPPE-DETMOLD

Nadruk verboden

I door W. LAATSMAN



De vorstelijke residentie in Detmold

Steil stijgt de auto den weg op, den donkeren avond in. Het licht van de schijnwerpers glanst over het glimmend asfalt. Links en rechts, ergens in den regen, in de donkerte, staan de hoge dennen van het Teutoburgerwoud. Detmold glanst op in de verte. Duizend lichtjes flonkeren dwars door de waterdruijpende ruit.

Ik stoot op een troep recruten, die, in burgerkleeding nog, achter een muziekcors van de Rijksweer, van het station af naar de kazerne van het vliegveld marcheeren. Vijftien honderd man onder den stroomenden regen. Vijftien honderd zielen, die voortwandelen, drie aan drie, naar een nieuw tijdperk van hun leven, naar een onbekende toekomst. En onder hen heen rijzen de oude gebouwen op van de grijze residentiestad. Het licht flikkert van achter de ruiten en vensters, de tram tjingelt door breede of smalle straten.

Zóó zagen wij Detmold bij avond.

Den dag nadien zaten wij vóór den Superintendent Pfarrer W. Brüns, den predikant van de „Reformierte“ Stadskerk. „Of ik den Prins ken? Wel zeker! Hierboven, op mijn kamer, heb ik hem gesproken, toen hij met zijn vorstelijke moeder mij kwam bedanken voor den lijkdienst, dien ik de eer had te houden voor wijlen zijn vader, Prins Bernhard. Kijk, daar, onder de crypta, rust deze eenvoudige vorst, die een sterk karakter had, een stil gemoed, maar, waar doorheen wij af en toe als het ware zagen blinken een vertrouwend Christengelooft.

„De jonge Prins Bernhard, zijn zoon, sprak bij dit bezoek

over zijn toekomstplannen. Hij wilde zoo graag tolk worden bij een of ander gezantschap. Ik leerde hem kennen, als een man uit één stuk, met een sterken wil. Iemand, die het karakter had van wijlen zijn grootvader, Graaf Ernst. „Kijk,” vervolgde hij, „Graaf Ernst was een eenvoudig, degelijk Christen. Verlamd als hij was, kerkte hij enkel in de Slotkapel. De dominé moest dan na de preek, in het paleis den maaltijd gebruiken.

„Dan werd aldaar niet anders gesproken dan over den inhoud van de preek. Wonderlijk was het, hoe de Graaf in Gods Woord bekend was! Hoe hij ook over kerkelijke aangelegenheden kon spreken, want hij was immers medelid geweest van de Gereformeerde Generale Synode.

„Prins Bernhard heeft geheel zijn karakter.”

„En zijn vader?”

„Wacht even! Nog iets over zijn Grootmoeder, Gravin Caroline.

„Zij was eveneens een eenvoudige Christin, een Vrouwe, die haar liefde tot God uitdroeg, ook in het maatschappelijk leven.

„In een periode, toen het volk nog eenigszins vijandig stond tegenover de zorg, besteed aan de ongehuwde moeders, stichtte zij, tegen de algemeene opinie in, een Tehuis voor deze ongelukkigen. Dit Tehuis ging helaas te niet, in den inflatietijd; zooals zooveel goede dingen toen, onder den storm en nood der tijden, te gronde gingen.

„En nu zijn vader, Prins Bernhard.

„Over zijn eenvoudig leven vertelde ik U reeds. Ga eens meel Ik zal u den grafkelder laten zien, waarin zijn stoffelijk overschot rust. Deze grafkelder is na de bijzetting van den Vorst nooit meer geopend geweest.”

De oude krasse predikant gaat ons voor.

De regen spat om ons heen, maar — blootshoofds en zonder jas aan, loopt de grijze dominé op de kerk toe. Sloten knarsen onder de sleutels.

Wij dalen de trap af, de donkerte in, het gewelf, waar, naast elkander, in de breede nissen, de hoge sarcophagen staan, met de bronzen naamplaten, verscholen achter verlepte kransen en bloemtuilen.

Bij het flauwe licht zien wij de huzarenkapalka met rooden driehoek, den degen, die, aan den zilveren koppel, op de sarcophaag ligt.

Vol eerbied staan wij stil.

In onze gedachten zien wij de levensgeschiedenis van dezen vorst aan ons voorbijgaan, den oorlog, de armoe van de revolutie, de ziekte in Parijs, de operatie te München, het sterven.

„Dat had de vorst moeten weten, dat zijn geliefde zoon nog eenmaal zoo gelukkig zou worden,” zegt de predikant fluisterend achter ons.

Wij stijgen weer de trappen op, loopen het plein op, waar de regen nog steeds neerdruipt.

„Gode bevolen!” zegt de oude predikant. „Wees gerust! Prins Bernhard zal uw Kroonprinses tot een goed, dapper echtgenoot zijn.”

Weer stijgt de auto den rijweg op.

Om ons heen ligt nu het open land, waarop heel even een zonnestraal glijdt.

Door de smalle straten van Lemgo rollen de wielen over het oude plaveisel.

Hier woont Hare Hoogheid, Prinses Carola, de tante van

Prins Bernhard, in het oude, eenvoudige huis, met de groote steenen trappen.

Een hofdame ontvangt ons en deelt mede, dat de Prinses door ongesteldheid helaas niet in staat is ons te ontvangen. De hofdame zal evenwel onze vragen aan Hare Hoogheid doorgeven. Inmiddels wachten wij in de ruime ontvangzaal. Achter ons, in een hoek, staat het eenvoudige orgel, en het valt ons op, dat daar een liederenbundel op ligt en een Bijbel. Verder geen andere boeken of muziekstukken. Na een poosje wachten treedt de hofdame weer de kamer in. Prinses Carola laat ons mededeelen, dat Prins Bernhard, haar neef, een oprechte Christelijke jonge man is. Belijdenis heeft de Prins gedaan te Bomst, een stad ergens in Posen; vooral wil zij als Christin den nadruk leggen op het feit, dat de liefde van een Vorst, tot zijn volk, en van een volk tot zijn vorstenhuis, gedragen moet worden door de liefde tot Christus. Zonder de liefde van Christus tot ons, en van ons tot Christus, is er geen andere liefde bestaanbaar. De Prinses is ervan overtuigd, dat deze wetenschap ook in het hart van Prins Bernhard leeft.

De hofdame brengt ons deze woorden heel eenvoudig over. Het valt ons op, dat ook deze vrouwe een Christin blijkt te zijn, die de vorstelijke woorden nog even onderlijnt als het ware, met een persoonlijk getuigenis.

Het bezoek is te kort, veel te kort, maar de tijd roept ons. Wij verlaten de eenvoudige woning, niet dan nadat de hofdame ons nog eerst heeft verteld, dat Hare Hoogheid het werkelijk heel jammer vond dat zij ons niet persoonlijk te woord kon staan, maar dat wij bij een tweede verblijf in Lippe-Detmold, niet mogen verzuimen om nog eens een bezoek aan Lemgo te brengen.

Wij moeten terug naar het Slot te Detmold, waar de intendant ons zal rondleiden door de zalen en gangen. Grijs en oud rijst het gebouw uit het geboomte op.

De intendant wacht ons en wij loopen de steenen wenteltrap op, waar de vilten pantoffels klaar staan, die wij over onze schoenen moeten aantrekken.

In het licht der elektrische kronen, hangen de eeuwenoude gobelins, zwaar en kleurrijk, aan de wanden.

Wij zien niet enkel kunststukken van „technisch kunnen”, maar tevens van compositie, van warmte, van kleur, van diepte en perspectief.

Vlaamsche gobelins zijn het, tot aan de groote ontvangzaal toe, waar, aan de wanden, in eikenhouten lambriseering, de portretten hangen van het voorgeslacht.

Daar tegenover ligt de Slotkapel, de eenvoudige ruimte, met de hooggerugde stoelen voor de prinsen en het gevolg, met de even hooggerugde banken voor het personeel.

De Heiland staat er afgebeeld aan den wand, met tegenover Hem, de vrouwen, die op Paaschmorgen uit Engelenmond

vernamen: Wien zoekt gij? Weet, Hij is opgestaan!

De intendant, die ons rondleidt, is een gezellig prater, die zijn verhaal frisch weet te houden en te kruiden met humor. Er staat een auto in de slotpoort en wij brengen het gesprek op de vaardigheid van Prins Bernhard in het besturen van zijn beroemde two-seater. De intendant lacht en zegt: „Als Zijne Hoogheid in Detmold komt, ligt hij altoos overhoop met de verkeerspolitie over dit snelle rijden. Zoodra de wagen de poort binnenstuift, loopt mijn zontje op het raam toe, kijkt den weg af en een heel enkele maal zegt hij wel eens hoogst verwonderd: „Vader, de politie is er nog niet!”

Detmold ligt nu weer achter ons.

Het verdween in den rijzenden morgen, bij het dichter groeien van de nevels, die, van het Teutoburgerwoud af, neerdaalden op de wegen en in de dalen.

Weer rent de auto den weg op, naar huis toe. Wij zien nog even rechts van ons Lemgo, waar het vriendelijke gastvrije huis ligt, van Prinses Carola. Nog eenmaal denken wij aan de woorden: „De grond van alle liefde moet zijn: de liefde tot Christus.”

(Wordt vervolgd)



Interieur van de kerk te Detmold. In de gewelven bevindt zich het familiegraf der vorstelijke familie zur Lippe—Biesterfeld

NAAR HET LAND VAN LIPPE-DETMOLD

II

door W. LAATSMAN

Op bezoek bij Vorst Leopold

Zeldzaam hooge dennen stonden links en rechts van den oprijweg en vlak vóór ons rees het hek uit de loofboomen op. Op de flankpilaren stonden levensgroote herten, uit ijzer gesmeed.

Lopshorn is de oudste stoeterij van heel Europa. Reeds van de 12e eeuw af werden hier de prachtige Sennepaarden gefokt en steeds bleef het de eeuwen door een gewoonte van de Lippische Vorsten, om bij feestelijke of heuglijke gebeurtenissen in Vorstenhuizen een span wondermooie Lippische paarden ten geschenke te geven uit de stoeterij, van dit Sennegebied afkomstig.

Achter het oude jachtslot, dat vierkant en hecht oprijst, ligt nog een bijna honderd meter diepe welput, waaruit door een reusachtig groot rad het water kan worden opgehaald. Deze put werd gegraven in 1574 en in het rad liepen in deze tijden steeds gevangenen op en neer, om het in beweging te houden.

De intendant leidde ons de breede trap op van het jachtslot, de zaal in.

Hier is het een en al pracht van opgezette herten en reeën, van geweien langs den wand.

Volop licht valt door de vensters over het oude eikenhout der dennen en balken. Men merkt aan alles: hier staat men op historischen bodem; hier leefde geslacht na geslacht, in een eenvoudige omgeving, een vorstelijk jagersleven uit. Door den salon treden wij de werkkamer van Zijne Hoogheid Vorst Leopold van Lippe-Detmold binnen. Met uitgestoken hand loopt Zijne Hoogheid op ons toe. Een veerkrachtige figuur, met een fijn besneden gelaat, een oog, waar de glans van humor in tintelt.

„Uit Nederland komt u dus? Dat doet mij een groot genoegen. Uw geliefde Prinses komt juist aanstaanden Zaterdag hier op het Slot de lunch gebruiken. Wat zijn wij echt verheugd geweest te lezen, dat het Nederlandsche volk Prins Bernhard zoo spontaan en oprecht heeft liefgekeregen.” Hij keert zich om, loopt even op zijn bureau terug en zoekt tusschen de papieren. Dan zegt hij: „Kijk, hier is nog een uitknipsel uit een Nederlandsch dagblad: Prins Bernhard schiet zijn eerste hert!”

De vorst lacht. Het jagershart gaat spreken en opeens komt hij los, begint te vertellen over Zijne Hoogheid wijlen Prins Hendrik van Mecklenburg.

„Hij kwam hier dikwijls op jacht; hij was een eenvoudig en oprecht man, iemand, dien men lief moest hebben.

Hij wilde eens persé het Hermannsdenkmal zien.

Niettegenstaande den nevel, die al dagenlang over de bergen lag, gaf ik gevolg aan zijn wensch en reed ik hem naar der Grothenburg.

Wij stonden er geen vier meter af en zagen nóg niets.

„Het spijt mij!” zei ik, „maar hier moet het staan. Probeer het te zien!”

De prins was toch tevreden en lachte er om.

„Of ik Nederland ken?” vraagt u.

„Ja zeker! Ik heb enkele malen gejaagd op Het Loo. Het is daar een prachtland. Vol bewondering heb ik gestaan voor het werk, dat uw Prins daar heeft gedaan op het gebied van bebossching! Daar was hij een meester in!”

Het gesprek vlot bijzonder. Vorst Leopold is een gezellige man. Er gaat een groote bekoring uit van heel zijn persoonlijkheid. De groene jagersrok zit onberispelijk om zijn sportieve gestalte. Zijn gelaat reageert sterk onder de uiting van zijn woorden.

„Prins Bernhard is een flinke, jonge man,” zegt de Vorst, „gij moet hem eens gaan opzoeken in 's Graveland.”

„Hij heeft geen enkel oogenblik van zijn leven in ledigheid doorgebracht. Ik kan mij indenken, dat hij oogenblikkelijk

uw volk innam. Uw volk is immers ook oprecht in zijn uitingen en heeft dezen sterk uitkomenden karaktertrek. Het is mij alleen onbegrijpelijk, dat de stille verloving van uw Prinses zóó lang in Nederland geheim kon blijven!” Een gultige lach schijnt uit zijn oogen.

Hij neemt het weekblad „Timotheüs” in zijn handen. Hij leest de rubriek der medewerkers op, de namen van redactie en uitgevers, en informeert vol belangstelling naar doel en strekking van ons blad.

Geheel spontaan reikt hij ons de hand.

Tot driemaal toe hervatte de Vorst het gesprek en tot driemaal toe geeft hij weer zijn hand ten afscheid.

Hij laat ons voorgaan de groote ontvangzaal in en toont ons persoonlijk nog de eene en andere wetenswaardigheid uit dit oude Slot.

Wij vertellen Zijne Hoogheid dat wij het plan hebben om een gezelschapsreis voor te bereiden naar Detmold, waaraan onze abonné's kunnen deelnemen.

„Het is een mooi stukje land,” zegt hij, „het zal uw landgenooten bekoren. Als u met zoo'n gezelschap komt, laat het mij dan weten, ik zal dan probeeren op het Slot aanwezig te zijn. Ik heb ook nog iets te zeggen tot het Nederlandsche volk! Ik zal dat in uw geëerd blad doen, in uw blad alléén. Gode bevelen op uw terugreis!”

Wij trekken in de vestibule onze jassen weer aan.

De intendant buigt en opent de deuren.

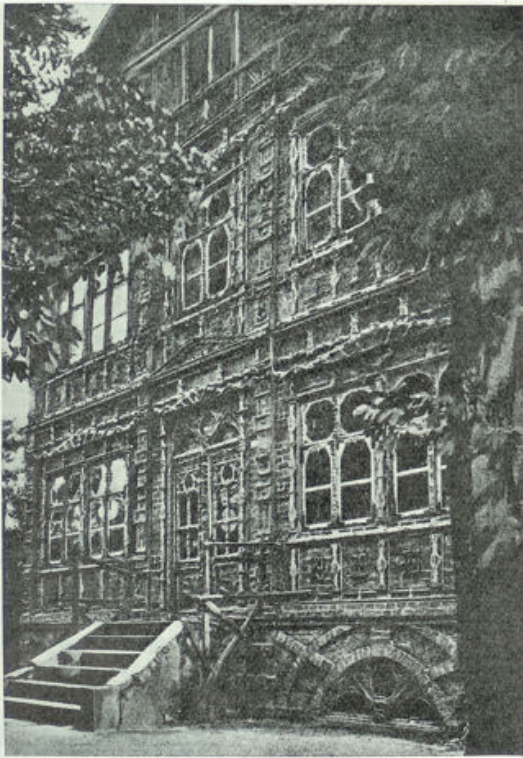
De koude herfstlucht, vol nevelen, omhult ons weer.

Een oogenblik daarna tuffen wij weer de bosschen door van dit uitgestrekte jachtgebied, langs de dalen en de bergen, de hoogten over, de diepten door.

Nederland tegemoet.



Hermannsdenkmal bij Detmold



Het Jonkerhuis te Lemgo

NAAR HET LAND VAN LIPPE-DETMOLD

III

door W. LAATSMAN

Lemgo

„U moet Lemgo eens bezichtigen, het is zoo'n merkwaardige stad!" had de hofdame van Hare Hoogheid Carola zur Lippe ons bij het afscheidnemen gezegd; en toen wij de Breitenstrasse weer betraden namen wij het besluit om dezen raad op te volgen.

Langzaam schoof de auto door de smalle straatjes van deze merkwaardige stad. De kunstgevels der gebouwen rezen op in de sombere regenlucht, de pleinen lagen druipend nat tusschen de omringende kerken en musea. Je kon als het ware de historie lezen op de oude steenen. Zooals heel het Lippische land, is ook Lemgo Evangelisch. Toen in 1524 Dr Johann Dreyer als eerste predikant het Evangelie predikte op den kansel van de Nicolaïkerk, zond de burgemeester der stad zijn dienaar naar het kerkgebouw om de preek te verbieden en ook het zingen der gemeente tegen te gaan. De dienaar kwam evenwel terug met de boodschap: „Heer Burgemeester, zij zingen allemaall!" Nog steeds is Lemgo een bolwerk van de Evangelische leer in Duitschland. Het Vorstenhuis Lippe, dat dit volk reeds in 1536 de eerste kerkorde schonk, heeft ook op deze stad zijn Christelijk stempel gedrukt. Graaf Bernhard VIII hield aldus de eerste Landessynode op zijn slot Brake. Na den Schmalkanderoorlog moest de stad, evenals heel het land Lippe, van Keizer Karel V een flinke oorlogsschatting betalen en eerst bij den Augsburgse godsdienstvrede kreeg de stad de gewetensvrijheid terug.

Graaf Simon VI ging omstreeks 1600 plotseling van de Luthersche tot de Hervormde geloofsbelijdenis over en verlangde dat ook van zijn onderdanen. Heel het land gehoorzaamde hem, behalve de stad Lemgo. Toen liet de Graaf, die aan den rand van de stad een prachtig slot had laten bouwen, Lemgo van alle verkeer met het overige land afsluiten. De stadsregering bukte daarna en sloot een

verdrag met den Vorst, bezegelde dit tevens met een verzoeningsmaaltijd op het Raadhuis.

Maar de burgerij dacht er anders over, nam de smullende raadsheeren gevangen en bezette de stadswallen. Weer omringelde de Graaf de stad, en weer kwam een vergelijk tot stand. De koppige burgerij evenwel weigerde den leider van den opstand weg te jagen, en opnieuw belegerde Graaf Simon de goede stad Lemgo. Hij stierf inmiddels, nog geen 59 jaar oud, en zijn zoon Simon VII zette den strijd voort, maar in 1617 kreeg de stad toch een voordeeler vredeaanbieding en mocht zij de Luthersche geloofsbelijdenis blijven belijden. Toen brak de dertigjarige oorlog uit. In deze jaren ontstonden te Lemgo de eerste Heksenprocessen. In 1628 alleen al werden er 29 heksen verbrand. Het duurde tot 31 December 1715 alear men openlijk het zogenoemde „Heksenboek" verbrandde.

Heel het stadje is een sieraad van oude bouwkunst: men vindt er alle vormen van Gothische kunst en Renaissance-stijl. Het oude slot Brake van de Lippische Vorsten, alhoewel zeer vervallen, is nog steeds een bezoek overwaard. De markt is als het ware ingezet met oudheidkundige juweelen. Hier staat ook nog het museum, dat onze geliefde Prinses Juliana een paar dagen na ons verblijf met een bezoek vereerde. De burgerij vermoedde reeds, dat onze Prinses komen zou, en in een boekwinkel zei de dochter des huizes tot mij: — „Ik ga den geheelen dag op post staan want ik wil uw Prinses zoo graag zien! Is het waar, dat Prins Bernhard zoo populair is geworden in Holland? Is het waar, dat hij huzarenofficier zal worden, zooals zijn vader vroeger bij ons was?"

Ik moest haar alles vertellen over den intocht van den Prins in den Haag, en zij luisterde toe met nog een tweetal klanten, die in den winkel stonden. Een ervan droeg de uniform van de posterijen en plotseling zei hij: „Ik heb den Prins nog gekend, ik diende in Posen, dicht bij het slot van zijn ouders: hij is een fijne jonge man, gaf van top tot teen, die nog geen uur van zijn leven heeft verluierd." Zoo'n spontane getuigenis doet een hart toch goed. Dat de stad met dit bezoek van onze Prinses ten zeerste vereerd was, bleek ons nog een week of wat later, toen op het kantoor te Zwolle een eigenhandig geschreven kaart van Hare Hoogheid Prinses Carola aan het adres van „Timotheüs" werd afgegeven, waarop de tante van Prins Bernhard dit bezoek aan haar woonplaats nog eens bijzonder vermeldde.

Bij dit bezoek aan Detmold en ook aan Lippe werd ik telkens opnieuw getroffen door het feit, dat heel de bevolking nog steeds met den grootsten eerbied spreekt over „Ons Vorstenhuis Lippe," „Onze Vorst Leopold." In het hotel zei een officier van de S.A. tegen mij: „Toen ik het nieuws van de verloving hoorde zei ik direct tot mijn kameraden: Wat zal onze Vorst Leopold gelukkig zijn vandaag!" „Ja," zei een andere S.A. man, „dat is zoo en ik vind, dat jullie Prinses flink uit haar oogen heeft gekeken." 't Kwam er wat ruw-soldaatachtig uit, maar je voelde er een groote liefde uit van een volk tot zijn vorstenhuis, dat, vervallen van den troon, toch nog leeft in de harten der duizenden.



Ontvangst van onze Prinses in Lopshorn, 24 October 1936.

Lemgo Abt. 31. 10. 36.
 Myn hartelike dank voor het opzenden
 van de bladen, die mij vreugde hebben
 bereid. — Leerde onlangs uw Kroon-
 prinses kennen, en ook was zij hier in
 de stad Lemgo en in het Museum.
 Met groot,
 Carola Prinses zur Lippe.

Vertaling:

Zeer hartelijk dank voor het opzenden van de bladen, die mij vreugde hebben bereid. — Leerde onlangs uw Kroonprinses kennen, en ook was zij hier in de stad Lemgo en in het Museum.

Met groot, Carola Prinses zur Lippe.

93

NAAR HET LAND VAN LIPPE-DETMOLD

IV

door W. LAATSMAN

Toen wij eenige weken geleden het groote voorrecht hadden om door Z. D. H. Vorst Leopold zur Lippe te worden ontvangen op zijn Slot Lopshorn, sprak deze Vorst den wensch uit, dat wij nog eens terug zouden komen. Omdat wij gevoelden, dat dit geen beleefdheidswoord was, maar een welgemeende wensch, namen wij het besluit om hieraan spoedig gevolg te geven, en dan ook den lezers van ons blad gelegenheid te schenken om mede te genieten van al het schoone, dat het Lippische land in het algemeen, en Detmold in het bijzonder, den Nederlander bieden kan. Onder stralend herfstweer mochten wij dezen tocht in de luxeauto van den Heer Oskamp te Maarssen ondernemen. Wij hadden onze keuze niet enkel op den heer Oskamp laten vallen, omdat hij uitstekend materiaal bezit, maar hoofdzakelijk, omdat hij als christenondernemer onze reis een goed hart toedroeg, iemand die bij het afscheidnemen ons een „Gode bevolen“ kon toewenschen.

Nu mag ik over deze reis evenwel geen gewoon verslag schrijven; ik wil enkel stilstaan bij eenige karakteristieke momenten, oogenblikken, waarin wij door God werden bevoorrecht, en wij een dieperen blik mochten slaan in de geestelijke sfeer van de residentiestad Detmold. Over de audiëntie bij Z. D. H. Vorst Leopold wil ik in een volgend artikel heel speciaal iets vermelden. Dit onderhoud was werkelijk te rijk van inhoud, om het in deze beschrijving maar vluchtig aan te stippen. Ook zal ik niet schrijven over de ontroerende oogenblikken, toen in den vorsteliijken grafkelder de hofprediker, Superintendent W. Brüns, in gebed vooring. Ds van Haaften hoopt hierover een indruk te schrijven. Wel wil ik, in aansluiting aan dit bezoek aan den grafkelder, even memoreeren dat nog nooit een gezelschap verlof had gekregen, en ook nooit meer zal krijgen van Z. D. H. Vorst Leopold, om een dergelijk bezoek aan de crypt te brengen. De Vorst week enkel voor ons van dezen stelregel af, omdat hij ervan overtuigd was, dat de Timotheüs-vrienden uit piëteit dit bezoek wenschten te brengen, en niet uit nieuwsgierigheid. Niet alleen Z. D. H. Vorst Leopold zur Lippe was ons zeer ter wille, maar ook H. D. H. Prinses Carola zur Lippe

betuigde ons haar gewaardeerde vriendschap. Wij hadden uit Nederland een mooie bouquet anjelieren meegenomen, en de jongste deelneemster van ons gezelschap, Jenny Sondorp, mocht haar deze bloemen overhandigen. Geheel spontaan noodigde H. D. H. ons gezelschap uit, om onder geleide van één harer dames, het park van haar huis te gaan bezichtigen, en het groote Marienstift, waarvan de Prinses abdes is. Deze Stiftung is ondergebracht in een gewezen klooster; de kerk is een wonder van Gothische bouwde, en het „Heldenorgel“, dat achter



Fontein in den tuin van het vorstelijk slot te Detmold

een merkwaardigen gevel van kunstsniwwerk in een hoek van de kerk staat, stamt nog uit den tijd van Luther. Prinses Carola is een geloovige, eenvoudige dame, die in het leven maar één groot verlangen heeft: het lenigen van nood. In haar particuliere woning vertoeven zelfs vrouwen en meisjes die behoefte hebben aan een rustkuur. Haar vriendelijk, blozend gelaat, teekent kalmte af. Men kon merken dat de ontvangst van de bloemen haar vreugde bereidde: „Ik lees Timotheüs graag,“ zei zij, „en ik leer het al begrijpen ook. Ga eerst met uw gezelschap de kerk van mijn Stift eens zien, en kom daarna in mijn woning terug; zuster Elisabeth zal u dan door mijn tuin geleiden. Moge God u allen zegenen, en uw blad in Zijn hoede nemen. Gode bevolen. Tot weerziens.“

Daarna verliet zij heelemaal alleen haar huis en wandelde door de straten van Lemgo, op het station toe.

Te Lemgo was het gerucht van onze komst reeds doorgedrongen tot den Burgemeester, die ons op de markt officieel deed begroeten en ons allen een zeer mooi uitgevoerde reisgids van de stad ten geschenke liet geven. Over het bezoek van H. K. H. Prinses Juliana aan Lemgo raakte men aldaar niet uitgepraat, en in de Raadskelder, waar wij koffie of thee dronken, hing boven het buffet al een mooi portret van onze geliefde Prinses.

De avonden te Detmold zijn goed geslaagd. Dominé W. Brüns, de hofprediker, was op beide avonden in ons midden. Hij heeft ons allen verteld over het leven van de vorstelijke familie en na een korte Schriftverklaring het avondgebed uitgesproken.

Op den Timotheüsavond bracht hij zijn zoon mede en diens Duitschen vriend. Een jonge Groninger, die te Detmold studeert voor binnenhuis-architect, was onze gast, en ook



Superintendent W. Brüns

een Timotheüslezeres uit Hannover, die er speciaal voor was overgekomen.

Het was een echte Timotheüsavond, zoo ver van het vaderland, in een vreemd land, in een vreemde hotelzaal, ver-eend in de liefde tot Christus en de liefde tot ons blad. De heer J. Voorhoeve uit Zwolle sprak er namens Redactie en uitgevers. Ds van Haften vertolkte zijn gevoelens als lezer, de heer A. W. de Clercq uit Den Haag gaf een persoonlijk getuigenis. Ds W. Brüns uit Detmold sloot de bijeenkomst met gebed. De schrijver van dit artikel, die de leiding van dezen avond had, vertelde over de „Vlaamsche volks-ziel en het Evangelie." Onze jonge Groningsche vriend, die onze Hollandsche autobus had zien staan op straat, en daarom maar eens even kwam binnenstappen, bleek een Christelijke jonge man te zijn. In zijn dankwoord zei hij „... een avond als deze, waar ik juist zoo'n behoefte aan had."

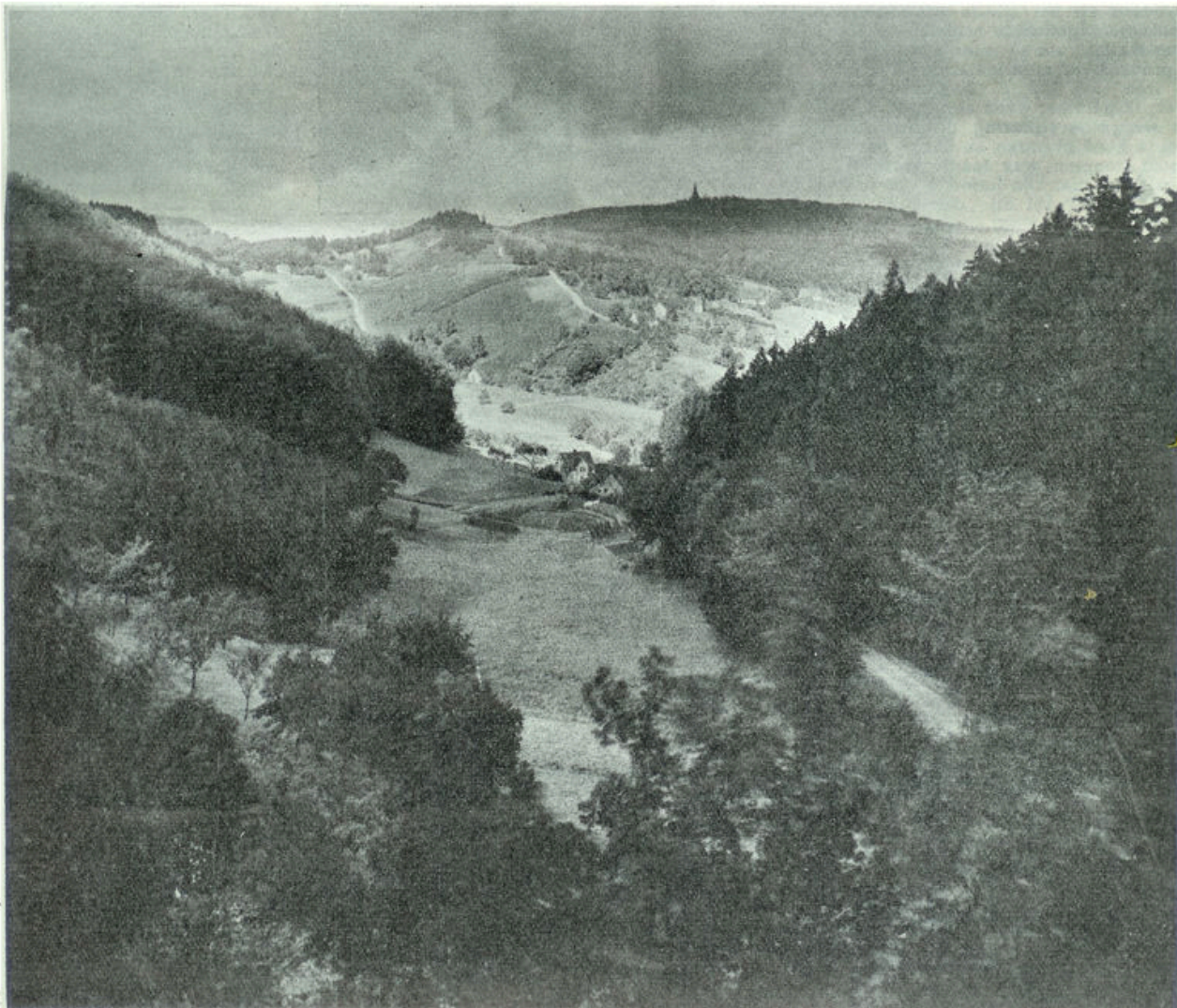
Zooals ik reeds neerschreef, was de reis zeer voorspoedig. God gaf ons veel schoons te zien, gaf ons mooie ervaringen te beleven, liet ons veel hooren dat tot het hart sprak. Wij zagen te Münster de Vredeszaal; wij zagen het Hermannsdenkmal tusschen de wanden van het Teutoburger-

gebergte. Wij zagen slot Lopshorn, de oude kunstschaten van Lemgo; het vorstelijk slot te Detmold in zijn rijkdom van gobelins, en historie tevens. Wij werden ontvangen door vorsten en zongen de liederen Sions in de Slotkerk. Toch verdween dit alles op den achtergrond voor dit eene: de eenheid in Christus, die wij overal beleefden. Voor deze eenheid in Christus verdween het nationaliteitsverschil, verdween het standenverschil, het kerkverschil. Men voelde zich één in Christus. Dat is de ware Timotheüsgeest.

Het heeft ons Detmold doen zien niet enkel in zijn krans van bergen, zijn gebouwen en paleizen, maar in zijn geestelijk leven, zooals het sprak uit de woorden van onzen vriend Ds Brüns. Het heeft ons het Lippische Vorstehuis doen zien, niet in een sprookjesachtigen afstand, maar dicht bij, in de warme oogen van een vorstelijk gelaat, in een vriendelijken handdruk van leden uit een doorluchtig geslacht, en bovenal in hun geloofsuiting en geloofsarbeid.

Het heeft ons elkander doen zien in het licht van Christus' liefde en in Zijn gebed:

„Opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij, Vader, in Mij!"



BERGLANDSCHAP IN HET MOOIE LIPPE

Want tusschen de sterren hebben zich hier en daar enorme wolken van donkere stof gelegerd, de zoogenaamde donkere nevels. Een bekend voorbeeld van zulk een donkere wolk is de zwarte plek in het sterrenbeeld het Zuiderkruis (in Nederland onzichtbaar), die men gewoonlijk met den naam Kolenzak aanduidt. Sommige van die donkere wolken moeten buitengewoon groot zijn; de afmetingen worden soms op vele billioenen kilometers geschat. Door die nevels dringt geen sterrenlicht, en daarom zien wij ze als zwarte plekken afsteken tegen den met sterren

bezaaiden achtergrond.

In het binnenste van zulk een donkeren nevel moet een absolute duisternis heerschen, alle eeuwen door. Er zijn dus in het heelal groote gebieden, waar nooit een enkele ster schijnt. Maar die gebieden zijn ten slotte klein in vergelijking met de open ruimte, waarin de lichtstralen ongehinderd hun weg kunnen vervolgen. Ook in dit opzicht is dus het licht overheersend. Zoo kent het heelal licht en duisternis; maar het is in de eerste en voornaamste plaats een licht-wereld. H. G. L.

NAAR HET LAND VAN LIPPE-DETMOLD

V

door W. LAATSMAN

Op audiëntie

bij Z. D. H. Vorst Leopold zur Lippe

Met ons drieën gingen wij de steenen wenteltrap op, achter den hofmaarschalk aan. Onze oude vriend C. de Vries, die al 42 jaar lang ons blad leest, droeg het bouquet orchideeën, dat ons gezelschap uit Holland had medegenomen, om het Z. D. H. te overhandigen als dank voor de vorstelijke woorden ons toegezonden. De Heer J. Voorhoeve en ondergeteekende sloten den kleinen stoet. Langs de wenteltrap betraden wij een koepelzaal, waar, op hooge rekken, antieke buksen en geweren, drie hoog boven elkander, als een wand langs de wanden stonden. In de salon lagen vreedzaam op een sofa twee prachtige witte poesen te slapen. Wij ont deden ons van onze jassen en hoeden, en betraden de werkkamer van den Vorst. De herfstzon viel volop door de hooge slotramen, over de boekenrekken, de olieverfschilderijen, het oude porcelein, de werktafel, waaraan zijne Hoogheid zat.

Hij stond op en trad met denzelfden vriendelijken lach op ons toe, dien wij reeds mochten leeren kennen op het Jachtslot L o p s h o r n.

— „Wij kennen elkander reeds,” zei hij, „maar u zie ik voor het eerst. Is u mijnheer De Vries? Uw blad is al oud, heb ik gezien, u is zeker van de oprichting af al lid van de redactie?”

De heer De Vries glimlachte: „Ik ben wel 77 jaar oud,” zei hij, „lees al 42 jaar lang Timotheüs, maar ben enkel lezer, geen redactielid.”

Nu was het de beurt van den Vorst om te glimlachen. — „Zeven en zeventig jaar,” zei hij, „wat heeft God u bevoorrecht, dat u nog zoo'n lange reis kunt meemaken!”

— „Ja, dat is zoo. En nu breng ik Uwe Hoogheid dezen tuil orchideeën. Ik hoop als oud man, dat God u zal zegenen. Ik hoop ook, dat God ons Koninklijk Bruidspaar zal mogen geleiden door het leven, en dat zij in hun leven Hem zullen dienen op dezelfde wijze als onze geliefde Vorstin

Hem steeds heeft gediend. Deze bloemen drukken onze vreugde uit, dat uw Vorstenhuis aan ons Koningshuis verbonden wordt.”

Vorst Leopold reikte onzen ouden vriend de hand.

— „Das wolle Gott,” zei hij. Hij nam de bloemen in de hand en tuurde er naar met zichtbare ontroering.

— „Uit Holland?” vroeg hij. „Dat zijn zeldzaam mooie bloemen, daar zal ik lang van kunnen genieten; het is een sterke bloem.”

't Gesprek vlotte best, ongedwongen, net zooals de vorige maal stond de Vorst vóór ons. De Heer Voorhoeve schonk hem eerbiedig met een kort woord het gedenkboekje van Dr J. H. Gunning JHzn: „Het Gebed des Volks voor zijn Vorstenhuis,” in zeer bijzondere uitvoering.

— „Dat is mooi,” zei de Vorst, „dat is noodig, 't gebed. Ik heb uw Timotheüsbladen met interesse gelezen. De Nederlandsche taal kan ik goed verstaan, op enkele woorden na. Maar ik kom in Januari naar Nederland, dan leer ik het beter!”

Belangstellend informeerde hij verder naar ons gezelschap, naar het doel van onze reis, ons verblijf in den vorstelijken grafkelder. Een anecdote over de gobelins in de troonzaal kruitte het gesprek met humor. Humor trekt den Vorst aan, evenzoo vriendschap.

Heel zijn optreden is eenvoudig, vriendschappelijk. Holland ligt hem nà aan het hart, hij hoort er gaarne over vertellen, informeert waar deze of gene stad precies ligt, hoe ver de afstand is. Hij vraagt of wij tevreden zijn met ons hotel, maakt ons attent op bijzonderheden, die hier of daar te zien zijn.

Het afscheid nadert, vrij en ongedwongen, hartelijk.

Wij gaan de salon weer door, waar de witte poesen nog steeds slapen op het roode pluche van de sofa. De Kamerheer helpt ons bij het aantrekken van de jassen, toont ons het schilderij van een Prins van Nassau, het opmerkelijke van een vaandel...

Wij loopen opnieuw de trappen op naar den rechtervleugel van het slot, waar het gezelschap in de troonzaal wordt rondgeleid. Het is hier alles rust en stille kracht, en wij begrijpen, dat juist deze twee eigenschappen ten volle merkbaar zijn in de persoonlijkheid van Z. D. H. Vorst Leopold zur Lippe.

CONTACT MET DE JONGEREN

door A. K. STRAATSMA

HET LEEGE FOEDRAAL

Kostelijk, scherp en raak, als zoovele sprookjes van Andersen, is ook het sprookje waar boven staat: „verrukelijk.”

't Gaat over Alfred, den beeldhouwer, over de beeldschoone Kala, en haar aartsdomme, babbelende moeder. Alfred, van een studiereis in Rome teruggekeerd, is het middelpunt van een uitgelezen gezelschap.

De moeder van Kala babbelt en vraagt onophoudelijk: „Rome zou ik graag willen zien, het moet een mooie stad zijn met al die vreemdelingen, die daar komen. Hoe ziet het daar nu uit, wanneer men de poort binnenkomt? Heeft de paus vrouw en kinderen? Wat zegt u, mag hij niet eens trouwen?”

Er komt afkeer en verbazing op haar gezicht. „Daar houd ik niet van” — zegt zij.

Zoo praat moeder; Kala zit naast haar en zucht, alsof ze zich schaamt over moeders domme opmerkingen.

En Alfred antwoordt en kijkt; hij kijkt in twee blauwe oogen, die dezen avond voor hem stralen, verborgen

„schatten,” schatten van geest en hart, kostbaar als alle heerlijkheden van Rome.

„Toen hij het gezelschap verliet, — ja, toen was hij weg, — weg van verliefdheid op het meisje.”

Spoedig daarna de bruiloft, de huwelijksreis, het binnenkomen in eigen woning... de ontgoocheling.

Want de schoone vrouw had hem betooverd, hij had alleen maar naar het foedraal gekeken en niet naar wat er in dat foedraal stak en dat is een groote ramp in het huwelijk. Als de lijm van het foedraal loslaat en het klatergoud afladdert, dan betreurt men zijn koop.

Ik veronderstel, dat velen van mijn jonge lezers, evenals beeldhouwer Alfred, hun levensgezel (lin) nog moeten zoeken. Denk aan de fatale vergissing van Alfred, pas op voor het mooie, leege foedraal. Wat moet men er mee beginnen, als men toch eenmaal uitgekeken raakt? Of, als de lijm van het foedraal loslaat en het klatergoud afladdert. Wie het meisje van zijn keuze niet tegelijkertijd als vriendin begeert, moet maar liever niet met haar trouwen. Een groot stuk van het huwelijk is vriendschap in den vollen, diepen zin van het woord, een dagelijksch verkeer van geest met geest. Hoe kan men vriendschap sluiten met een leeg foedraal?